

Чорнобиль з нами назавжди?..

Чорнобильська атомна — первісток атомної енергетики в Україні. Коли будували станцію, то всі страшенно пишалися, що саме у нас, під Києвом, діятиме атомний велетень. Тоді ніхто і не здогадувався, яка щаслива, а потім несподівано трагічна доля чекає станцію та й нас усіх, хто жив і живе поряд з нею. Це підприємство з багатою історією, воно першим іде по нелегкому шляху зняття з експлуатації. Причому не тому, що морально застаріло, а тому, що у 1986-му саме у Чорнобилі, на четвертому реакторі, трапилася

планетарна аварія, яка змусила нас, все людство дещо інакше подивитись на атомну енергетику. Досвід, якого нині набуває Чорнобиль, завтра буде потрібний іншим станціям, які поступово виходитимуть з режиму експлуатації. Зняття енергоблоків з експлуатації, перетворення всієї станції, а найбільше об'єкта "Укриття", на екологічно безпечну систему — це вирішальний фактор у подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи. Саме про це, про життя станції сьогодні і завтра наша розповідь.

Перше і головне завдання станції — підтримувати у безпечному стані зупинені діючі енергоблоки і об'єкт "Укриття", гарантувати Україні та й цілому світу радіаційну безпеку. Це завдання дуже складне, багатогранне. Адже щодня люди працюють на величезній кількості підприємств. Це перший, другий, третій енергоблоки, об'єкт "Укриття", будівництво нових заводів із зберігання відпрацьованих ядерних матеріалів, перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему.

Щодня на станцію вранці приїздять в основному із Славутича 3800 чоловік. Вся їх робота спланована так, щоб не залишалася без контролю жодні механізми, блоки, щоб ми весь час були в курсі тих процесів, які відбуваються на станції. Потрібно вивантажувати паливо з другого і третього блоків. А його там ще багато. Процес вивантаження затримується, бо не готові заводи для переробки і довгострокового зберігання рідкого та твердого ядерного палива. Це означає, що на блоках із паливом увесь час повинні бути люди, які контролюють найменші відхилення від норми. Ми просто цих відхилень не допускаємо. Додайте роботи на особливо небезпечному об'єкті на території станції — на четвертому блоці.

Згідно із замірами нещодавно на об'єкті мали місце зсуви будівельних конструкцій, які простояли 20 років. Від цього, на жаль, нікуди не дітись. Врятує лише нове укриття — конфаймент. Тим часом роботи у небезпечних зонах були призупинені, з працівниками проведено роботу з приводу порушення ними часових правил перебування у небезпечних зонах, норм поведінки за радіаційної безпеки. Будівельникам, які працюють на четвертому блоці, заборонено їсти, пити, палити в зоні робіт. Робітник, що отримав дещо завищене внутрішнє опромінення, пройшов курс спеціального лікування. Але, як казав дехто, витоку радіації з-під саркофага не було зареєстровано, його просто не існувало. Радіаційний фон в районі корпусу блоку становить в середньому 70 мікрорентген на годину, а вже поряд на оглядовому майданчику — 1,6 мілірентгена на годину. А тому прийнято рішення відновити особливо небезпечні роботи всередині об'єкта "Укриття". Це конче необхідні роботи, які працюють на майбутню безпеку цілих регіонів.

Завдання номер один — закінчення будівництва підприємства для переробки рідкого палива, воно має бути завершено у наступному році. А ще через два роки — здача в експлуатацію заводу для переробки твердого ядерного палива. Паралельно іде будівництво сховища.

Колись ми вже писали про те, що всі ці будови практично завершуються. Та, на жаль, ні. На станції були великі проблеми з надходженням коштів, а отже й із поданням необхідних конструкцій, будівельних матеріалів, порушувалися строки зведення підприємств. Отож і доводилося колективу управлятися з радіоактивними відходами, накопиченими на станції за час її експлуатації, під час аварії в 1986-му році і тими, які утворюються в процесі зняття з експлуатації енергоблоків і перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему. До цього додайте постійний радіаційний моніторинг об'єктів ЧАЕС та навколишнього середовища.

На станції кожного дня працює мало не чотири тисячі чоловік. Чи є якась небезпека у їх роботі? Практично — ні. Тут дуже уважно стежать за тим, щоб люди перебували у нормальних радіаційних умовах, щоб ніякої небезпеки для них не було. І дотримуються цього закону беззаперечно. Єдине, де важко, а іноді і небезпечно працювати, — це об'єкт "Укриття". 26 квітня 1986 року, коли сталася аварія, четвертий блок був повністю зруйнований. Там пошкоджено більшість несучих конструкцій реакторної частини, знищено бар'єри та системи безпеки, що захищали навколишнє середовище від радіонуклідів. Проектування нового "Укриття" для четвертого блоку розпочалося буквально через три тижні після аварії і продовжувалося з червня по листопад цього ж року. 30 листопада Державна приймальна комісія прийняла на технічне обслуговування законсервовані енергоблок. Але це не позбавило нас проблем. Адже в умовах, в яких велось будівництво "Укриття", неможливо було забезпечити достатню герметичність конструкції. Тому сьогодні через нещільність в об'єкті відбувається вихід радіоактивності у навколишнє середовище, а всередину споруди потрапляє з атмосфери опадами вода, що є вкрай небезпечним. Врахуйте, в об'єкті знаходиться близько 200 тонн ядерного палива, яке було викинуто вибухом з реактора до інших приміщень або розплавилось та змішалося з різними матеріалами. Під дією води відбувається корозія та руйнування будівельних конструкцій. Вода мігрує по приміщеннях "Укриття", взаємодіє з радіоактивними матеріалами, а тому існує реальна небезпека потрапляння радіоактивності у ґрунтові води. Є небезпека і для тих, хто працює на колишньому четвертому блоці. Адже всередині його знаходиться велика кількість пилу, в тому числі близько 500 кілограмів паливного, що утворився внаслідок аварії. Ось це і є особливо небезпечним фактором для тих людей, які є щодня у блоці. Для них розроблено системи захисту, в багатьох приміщеннях люди можуть перебувати не усю зміну, а у вимірах часу, які обмежуються навіть кількома хвилинами.

Вже затверджено новий проект "Укриття". Новий конфаймент гарантує підвищення рівня радіаційної безпеки. Цілісність оболонки обмежує радіаційний вплив на населення, персонал, навколишнє середовище на період експлуатації до ста років і більше. Зменшується вірогідність аварійного обвалу за рахунок демонтажу нестабільних конструкцій, який буде виконано під новим "Укриттям". Підвищується ядерна безпека четвертого блоку завдяки стовідсотковому виключенню потрапляння атмосферної вологості всередину блоку.

Сам конфаймент ще не почали монтувати. Хоч раніше у засобах масової інформації і друкували фразу про те, що неподалік від четвертого блоку існує майданчик, на якому почався монтаж конфаймента. Не почався. Але є надія, що найближчим часом таки почнеться. Адже активно діє план здійснення заходів із стабілізації об'єкта "Укриття". Консорціум "Стабілізація" завершив один з найбільш відповідальних етапів робіт із зміцнення західної зони об'єкта "Укриття". Пробурено 761,6 погонного метра свердловин, в

них закачано 1800 кубічних метрів розчину. Виконання цих робіт дозволяє перейти до наступних етапів стабілізації західної зони. А саме це має вирішальний вплив на графік стабілізації в цілому. Додайте до цього, що у липні поновлені фундаментальні роботи всередині об'єкта "Укриття". В рамках цього ж проекту ідуть зміцнювальні роботи каркасу так званої етажерки, підготовчі роботи для зміцнення опор балки "Мамонт", на яку спираються сталеві щити покрівлі об'єкта "Укриття" у південній зоні. Все робиться для того, щоб повністю підготувати "Укриття" для насування на нього нового конфаймента, який незабаром почне монтуватися.

Яке ж основне завдання поставлене перед колективом сьогодні? Зробити станцію сучасним підприємством. Саме на це мають бути спрямовані зусилля адміністрації і персоналу, саме для цього мають створюватися відповідні умови праці. В цілому колектив працює згідно з проектом Державної програми із зняття з експлуатації Чорнобильської атомної, із робіт з радіоактивними відходами, перетворення об'єкта "Укриття" у цілковито безпечний об'єкт. На жаль, роботи, пов'язані із зняттям з експлуатації реакторних установок, дещо загальмовані.

Виникає запитання: скільки часу ще знадобиться для того, щоб державні програми були виконані? Керівництво станції стверджує: реально — три-чотири роки. Спільно із французькою стороною плануються роботи з удосконалення самого проекту, з постачання необхідного додаткового устаткування.

Асамблея країн-донорів Чорнобильського фонду "Укриття" позитивно оцінює нинішню діяльність атомної станції. А нещодавно відбулось і засідання Асамблеї донорів. Рахунку ядерної безпеки. Країни-донори вирішили додатково виділити 225 мільйонів доларів для перетворення об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему. Країни-донори прийняли остаточне рішення про те, щоб зона Чорнобильської атомної стала зоною міжнародної відповідальності. І це дуже правильно. Адже станція колись була закрита на вимогу і на прохання міжнародної спільноти. Тепер міжнародна спільнота для безпеки не лише України, а й цілого світу має допомогти станції в справі остаточного виведення блоків з експлуатації, у врегулюванні всіх питань, що стосуються зруйнованого четвертого реактора. Ось чому ми запропонували створення сховища для відпрацьованого ядерного палива розділити на два етапи. Відповідальність за технічне виконання, дотримання строків бере на себе Чорнобильська атомна. Виділення коштів, постачання необхідних матеріалів — Асамблея країн-донорів. І це правильно. Лише у спільній праці ми зможемо досягти успіху.

Сьогодні станція, у повному розумінні цих слів, піднімається з колін. І якщо у минулі роки були

● На величезному будівельному майданчику поряд зі станцією повним ходом іде будівництво заводу з переробки рідкого ядерного палива.

● Так виглядає четвертий блок сьогодні, майже повністю зруйнований всередині тим зловісним вибухом у 1986-му.

● Тут, у глибинах четвертого блоку, де радіація коливається до найвищих рівнів, люди можуть працювати буквально по кілька хвилин. Фото Г. КУБАНОВА.

затримки з будівництвом об'єктів, то сьогодні можна з впевненістю говорити, що контролюються всі процеси. За останній рік багато що помянялось. І помянялось на краще. Бо Асамблея країн-донорів на всі 360 градусів повернулася до Чорнобиля обличчям, прониклась нашими, а скоріше спільними світовими проблемами.

Станція увійшла у новий виток остаточного виведення її з експлуатації, гарантованої безпеки для тих, хто на ній працює, для всіх нас. Сьогодні багато підрозділів починають перепрофілювання. Чи не голо-

вним з цехів стає цех дезактивації. Підготовлено приміщення азотно-киснєвої станції під новий завод, який буде випускати первинну упаковку для радіоактивних відходів. Це і збереження робочої сили, і прискорення тих робіт, які заплановані. За рік, що минув, вдалося багато зробити для персоналу. Зрушення і справді почалися. Так є. Так буде і надалі. У колективу нелегке завдання, пов'язане із нормальним життям, з майбутнім не лише України, а й багатьох інших країн.

О. ДЕЙНЕКО.